

Ze zijn er weer

Begin januari waren er een paar dagen dat de natuur ver boven haar stand leefde. Een flets zonnetje laag aan de hemel en bijen die rondjes draaiden. De hoge temperatuur lokte ze naar buiten en dat daarbij gelijk hun endeldarm werd gelegeerd was mooi meegenomen. Maar zoals gewoonlijk wilde ik, met de nadruk op 'ik', weer te veel. Stuifmeel hoopte ik te zien, maar dat is in deze tijd van het jaar niet in de aanbieding. Bovendien gaat de stimulans om stuifmeel te verzamelen uit van het open broed en dat is er begin januari evenmin. Dat komt pas later aan de orde. Aanvankelijk zullen

76

dan ook voor de aanmaak van broedvoedsel de inwendige reserves aan eiwitten en vetten worden aangegrepen, later aangevuld met het nog aanwezige stuifmeel van vorig jaar dat voor de bijen nu binnen bereik is gekomen. Binnen bereik nu, omdat we vorig najaar een bak met een aantal uitgebouwde raten onder de bak met broed hebben geplaatst. Door het afvoeren werd het volk weliswaar naar beneden gedrongen en vormde de wintertros zich gedeeltelijk in de boven- en onderbak, dus ver verwijderd van het opgeslagen stuifmeel hoog in de raten van de bovenbak, maar tijdens de winterzit werd het voer boven de tros aangesproken. Het volk at zich als het ware omhoog en het stuifmeel van vorig jaar kwam weer binnen bereik. Dat stuifmeel noemen we bijenbrood en het is voor de bijen goud waard. Volken die tijdens het afvoeren vorig najaar een bak met lege raten bovenop het bestaande broednest hebben gekregen zijn slechter af. In de loop van de winter eten ook deze bijen zich omhoog, maar raken dan juist steeds verder verwijderd van het opgeslagen stuifmeel in de onderbak waar zich toen het broednest bevond. Terwijl u dit leest is de tijd aangebroken dat de bijen met stuifmeel thuis komen. Het is en blijft een pracht gezicht. Je hebt niet altijd dat geluk, maar als surrogaat is er dan altijd nog de varroalade. Meestal vind je daar een paar klompjes gemorst stuifmeel. Jammer voor alle moeite van de haalbij. Blijft de vraag op welke manier die klompjes verloren zijn gegaan. Tijdens het afschrappen in de cel? Is het een klunzige jonge bij geweest die de kostbare lading uit haar pootjes heeft laten glippen? Wie het weet mag het zeggen. In het grote geheel van imkeren stelt zoiets natuurlijk niks voor, maar het zijn juist deze kleine dingen die voor mij de charme van het bijenhouden vormen.

Die bodemla is trouwens een verhaal apart. De plek waar het wasmul zich bevindt geeft de positie aan

van de tros en dat vertelt weer iets over de voedsel-situatie. Nog iets opmerkelijks. Tussen het mul vind ik altijd een paar verse wasplaatjes. Wasplaatjes terwijl de bouwdrift nog sluimert. Zou het kunnen dat bij voedselopname de wasklieren van bijen in de bouwleeftijd automatisch wasplaatjes produceren die verwerkt worden of op dezelfde manier verloren gaan als de klompjes stuifmeel?

Water, alstublieft

Behalve stuifmeel heeft een bijenvolk in het voorjaar veel water nodig. Bekijk op een zonnige dag maar eens het wasgoed aan de lijn of droogmolen. Als dat het wasgoed van de burens is breng dan maar een potje honing, want na het aangenaam verpozen laten de bijen wel het een en ander achter. Water is bittere noodzaak voor het op peil houden van de temperatuur en vochtigheidsgraad in het volk en in de cellen met open broed. Om tegemoet te komen aan die behoefte aan water krabde mijn mentor tijdens de eerste inspectie met een vork de voedselranden rond het broednest open. Zijn redenering was dat het ingedikte wintervoedsel in de cellen vocht zou aantrekken en daardoor voor de bijen beter was te verwerken. Als bijenvader geloofde hij er heilig in. Ik heb onwillekeurig veel van zijn aanpak overgenomen. Nog steeds leg ik in het najaar een aantal doeken op de dekplank om de warmte vast te houden en bind al heel veel jaren platen tempex tegen de zijwanden van de kasten met hetzelfde doel. Daarnaast, (lachen maar), verwijder ik wel tot in februari de varroalade. Maar dat is weer om schimmel op de raten te voorkomen. Hieruit blijkt maar weer hoe moeilijk het is om aan alle (ingebeelde) goede bedoelingen te voldoen.

Om terug te komen op de waterbehoefte van onze bijen: een bijenkroeg inrichten is leuk, maar doe het dan vroeg in het jaar voordat ze elders water hebben

gevonden. Een plekje in de zon en uit de wind is ideaal, maar pas op dat het geen bijenkerkhof wordt en zorg voor een droge landingsplaats. Zie ook BIJEN 11(3): 74(2002).

Koolzaad voor biodiesel

Het is al weer een tiental jaren geleden dat ik in de Haarlemmermeer met mijn bijen naar het koolzaad reisde. In de jaren tachtig was er namelijk door deze gemeente grond aangekocht voor toekomstige bebouwing en tot het zover was werden deze lappen grond jaarlijks ingezaaid met koolzaad. Het betekende voor deze imker een nieuwe dracht op een paar kilometer van huis. De paar volken werden achter in de auto geschoven waarbij de honingkamers apart werden vervoerd. Ondanks de kleine afstand keerden nooit vliegbijsen terug naar de thuisstand. Er was in het vroege voorjaar zo veel te halen in de naaste omgeving van de thuisstand dat alles op een grotere afstand dan vijfhonderd meter nieuw voor ze was. Landelijk gezien was het met de teelt van koolzaad toen een aflopende zaak. Maar hierin lijkt nu verandering te komen. Vanaf eind jaren negentig is er in Friesland al een beperkt aanbod van biodiesel voor de pleziervaart. Steeds meer bedrijven en particulieren geven aan gebruik te willen maken van het milieuvriendelijke product biodiesel, gewonnen uit koolzaad. Tijdens de begrotingsvergadering van de Provinciale Staten van Friesland in november 2004 is met algemene stemmen het voorstel aangenomen om het gebruik van biodiesel in het verkeer en op het water te bevorderen. Ook de veerdiensten naar en van de Waddeneilanden willen in principe gebruik maken van biodiesel zodat de uitstoot van milieuschadelijke stoffen kan worden teruggebracht naar nul. Om voldoende biodiesel voor de veerboten te produceren is 8000 hectare koolzaad nodig. De braakliggende landbouwgronden zouden voor dit doel kunnen worden benut. Een en ander wordt de komende maanden verder uitgewerkt. Juist gerichte druk vanuit de georganiseerde imkerwereld kan natuurlijk nooit kwaad.

Experimenteren

In deze rubriek van december haalde ik een artikel aan waarin werd gewaarschuwd voor het gebruik van niet toegestane middelen om de varroamijt te bestrijden. Het gewraakte spul was Taktic met als werkzame stof Amitraz. Residuen zouden in bijenwas worden opgenomen. Vervolgens werd ik gebeld door een imker die deze bewering in twijfel trok en er aan toevoegde dat Taktic als toegestaan middel algemeen wordt gebruikt bij het bestrijden van teken en mijten bij

schapen. Allemaal waar, er is echter een duidelijk verschil. Bij schapen wordt het uitwendig toegepast. Bij de bestrijding van de varroamijt wordt het in het inwendige van het bijenvolk gebracht. Het is bekend dat residuen door de was worden opgenomen. Wellicht dezelfde was waaruit later honing wordt geoogst. Waarom zouden we als imker dat risico nemen, terwijl er probate middelen verkrijgbaar zijn om de varroamijt te bestrijden. Als imker staan we aan de basis van een natuurproduct, hou het dan ook zo.

Een leuk trucje

'Ik ging op zekere dag een kast dichtmaken die de volgende ochtend zou worden opgehaald om naar een drachtbron te reizen. Het was nog lang geen bedtijd voor de bijen en ik had geen tijd later te komen. Bij het sluiten van de kast waren dus nog veel vliegbijen buiten. Ik bedacht toen het volgende trucje. Ik sloot de vliegplank en daarna de bovenzijde van de kast met een dekplank waarin een bijenuitlaat was opgenomen, dezelfde uitlaat die je gebruikt bij het verwijderen van de bijen uit de honingkamer. Het deksel van de kast liet ik achterwege. Ik maakte de uitlaat een paar minuten los uit de plank en liet de bijen vrij in- en uitvliegen. Daarna sloot ik het gat af met de uitlaat en wat ik dacht gebeurde. Spoedig hadden de bijen het toegangspoortje ontdekt en binnen korte tijd marcheerden ze naar binnen. Op de rand van de uitlaat werd zelfs gesterteld'. Alsdus Jan de Heer in 'Raad voor Imkers' van het Ambrosiusgilde te Rotterdam.

Het weer in de maand maart

Voor de periode 1971-2000 geldt voor het midden van het land 114 uren zonneshijn, 65 millimeter neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 9,6°C.

Maartmaanden				
Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp °C	
2000	-	+	+	
2001	--	N	-	
2002	++	-	++	
2003	++	-	++	
2004	++ (151)	-	+	